

N:o 3.

Eläinsuojelus ja kansallisuus.

Kirjoittanut
Gösta v. Schoultz.

Suomentanut
E. A. Candolin.

Osakeyhtiön
„Suomen eläinsuojeluksen ja eläinhoidon“
lääkintä. Vaasa.

Hinta 25 pntia.
100 kpl. 20 markkaa.

HELSINGIN
YLIOPISTON
KIRJASTO

Nikolainlampunfi,
Wasa Nyheterin Kirjapaino,
1899.

Suuri yleisö käsittää ehkä yleisesti eläinsuojelustyön olevan yksinomaan ja ainoastaan eläinrääkkäyksen vastustamista joko sitten valistuksen muodossa taikka vetämällä tällaisia rikoksia oikeuteen.

Tosin me eläinten ystävät, pakotettuina tällaiseen toimintaan jäälistä turvattomien „sanomattomia“ kärsimyksiä kohtaan, ensi sijassa koetamme suoraan työskennellä niitten usein surullisen tilan parantamiseksi, mutta tämä työ, joka opettaa meitä tarkasti tuntemaan kotieläintemme tarpeita, avaa samalla meidän silmämme näkemään sen aineellisen hyödyn, jonka niitten inhimillinen kohtelu tuottaa, ja siitä seuraa myöskin, että me leivittäessämme tietoja asiastamme pätevinä syinä esittelemme kokemusjamme tässä suhteessa.

Jos me siis toiselta puolelta taistelemme ihanteellisen päämäärän hyväksi, joka on lausuttu sanoilla „oikeutta kaikille“, ihanteellinen taistelu, joka ehdottomasti edistää rahvaan jalostutta-

mista, raakuuden ja sydämettömyyden vähene-
mistä — ominaisuuksia, joitten tähden eivät aino-
astaan eläimet joudu kärsimään — niin tulem-
me myöskin toiselta puolelta monien neuvojen
kautta kotieläinten hoidosta ja ruokosta, joita
annamme ja jotka, joskin ensi sijassa ovat tar-
koitetut lieventämään ja estämään kärsimystä,
samalla myöskin tuottavat hyötyä omistajalle,
vaikka vähemmässäkin määrässä olemaan avul-
lisia maamme taloudellisten varain kurtuttami-
sessa. Tämän tiedon tulisi olla kehoittimena
kaikille tehokkaasti kannattamaan meitä.

Harrastuksissamme täytyy meidän taistella
ei ainoastaan eläimiä omistavan yleisön sydä-
mettömyyttä ja ajattelemattomuutta vastaan,
vaan meitä kohtaavat myöskin usein perityt
pahat tavat ja ennakkoluulot, jotka suurimmas-
sa määrässä vaikeuttavat työtämme. Yhden näistä
ennakkoluuloista aion ottaa puheeksi ja koetan
todistaa, että, jos se voitaisiin poistaa, ääretön
joukko kärsimystä laffautettaisiin maailmasta,
samalla kuin maallemme tulisi suuri taloudellinen
hyöty, siten kannattaen aikaisemmin tehtyä lau-
suntoani harrastuksemme monipuolisuudesta.

Surfuteltauvin kaikista eläimistä, joista
meillä on hyötyä, on hevonen. Tämä jalo eläin

tekee meille werrattomalla kärsiwällisyydellä suurimpia palveluksia, saadakseen sitten tästä kiitokseksi, jota enemmän se vanhenee, jota enemmän sen voimat wähenewät, yhä kowemman kohtelun, ja wihdoin riutuneena taudeista, ylellisestä ponnistuksesta, ja ehkä nälästä, kuollakseen ruoskalla lyötäessä!

Niinkauwan kuin hewonen on nuori ja wäkevä, sitä hoidetaan ja säästetään, usein vielä hemmotellaan, riippuen sen raha-arwosta. Mutta kuten sanottu, jota vanhemmaksi ja työhön kykenemättömämmäksi se tulee, jota enemmän se tarvitsee hoitoa ja lempeätä kohtelua, sitä huonommin sitä ruokitaan, sitä pahemmin sitä kohdellaan ja pakotetaan kowempaan työhön. Ei mitään eläintä kohdella niin häwyttömästi kuin tätä uskollista palvelijaamme, jonka awutta emme woisi tulla toimeen. Joslei Luoja wiisautessaan, joka ennakolta tiesi sen kohtalon, olisi jättänyt sitä kykenemättömäksi kuultawasti walittamaan, niin meidän katumme ja torimme, meidän maantiemme ja maaseutumme kaifuisiwat sen kiroshuundoista.

Katsoppas kerran tarkasti tuota laihaa, kapeasääristä, usein haawain peittämää eläintä, joka tulee vastaan wetäen raskasta fuormaa, kun se

horjuen pää alaspäin ja sammunein katsein kulkee eteenpäin. Se ponnistaa viimeiset voimansa, jäsenet vapisevat, ruumis tärisee. Ostävällisesti kehoittamatta, antamatta sen vähääkään lewähtää sydämetön ajaja taukoamatta heiluttaa piiskaa sen korvien ympäri, kofien aina tawata eläimen arimpia paikkoja.

Ja voi raukkaa, jos se wäsymyksestä kompastuu! Silloin se wasta tietää elävänsä! Potkuja ja lyöntejä tulee ikäänkuin rakeita satamalla kiihtuneen ruumiin ympäri, kunnes se jälleen nousee jatkaakseen raskaasta käyntiään. Eläin parha! Kärkien wilua ja nälkää sekä lufemattomia waiwoja, ruoskittuna ja herjattuna, saamatta lepoa wäsymyneelle ruumiille, sinun täytyy tätä kärsiä wuodesta wuoteen wähitellen kuollaaksesi! Mikä palkka uskollisuudestasi, työstäsi, kärsiwällisyydestäsi, meille tekemistäsi arwaamattomista palveluksista!

Mitä auttavat ne ponnistukset, joihin maan eläinhuojelusyhtiöt ryhtywät lieventääkseen sen kohtaloa? Ryhmentunta, ehkäpä satakunta kappalletta yhdistyksiänsä kautta pelastetaan ostamalla, mutta suurin osa, monet tuhannet, kärsiwät äskenfertomaani kurjuutta.

Laki on usein woiuaton omanwoitonpyyntöä

vastaan, joka koettaa saada suurinta voittoa pääomasta, joka on kiinnitetty hevoseen. Eikö ole laisinkaan mitään keinoa sitä auttamaan? Mähi keino löytyy, yhdellä tavalla voimme lievittää hevosen raskaasta kohtalosta, mutta voidaksemme tällä tiellä saavuttaa päämäärämme meidän täytyy taistella juurtunutta ennakkoluuloa vastaan: ennakkoluuloa hevosen lihaa vastaan ravintoaineena. Jos tämä poistuu, niin voitto on meidän, oikeus on palautettu ja miljoonat markat, joita nyt haudataan maahan, jäästyvät maallemme.

Jos pääsemme niin pitkälle, että hevosesta tulee teuraseläin, niin äsken kerrotut hevoshuodot häviävät. Sillä hevosen omistaja ei katsoisi sen enään olevan etunsa mukaista edelleen käyttää hevosta, jonka työkyky on vähentynyt siihen määrään, että se uupuneena kaatuu, taikka että se on nuijittava, vaan hän myy sen aikoinaan hevoslahtarille.

Monet arvoisista lukijoista ehkä väittävät: kuka söisi kuihtuneen hevosen sitkeätä lihaa? Mutta minä kysyn: onkohan vanhain lehmäin ja härkain liha, jota me syömme hyvällä ruokahalulla, pehmeätä? Jos me sitäpäitsi pääsisimme niin pitkälle, että hevoslihan kauppa olisi yleistä, niin ei kuihtuneita hevosia enään löytyisikään.

Hewosen omistaja huomaisi pian, että hän myymällä johonkin määrin lihawan hewosen saisi paljoa paremman hinnan, kuin ikäkulusta ja riutuneesta. Taloudellinen hyöty hewosen myymisestä teurastajalle on helposti laskettu. Keskimäärin saadaan hewosesta 200 kiloa lihaa. Jos teurastaja maksaisikaan enemmän kuin 40 penniä kilolta, niin myyjä saisi 80 markkaa takaisin aikoinaan kiinnitetyistä pääomastaan, nahkaa lukuun ottamatta. Mikä suuressa määrässä, jos se waan tulee yleisemmin tunnetuksi, lisäisi hewosen lihan saattamista kauppatavaraksi, on sen suuri ravintoarvo, melkoista suurempi kuin vastaava määrä muitten eläinten lihaa.

Hewosen liha, sisältää 74,50 % wettä ja 25,50 % kiinteitä aineksia, raawaan liha: 76,00 % wettä ja 24 % kiinteitä aineksia, wäsfän liha 78,85 % wettä ja 21,15 % kiinteitä aineksia. Hewosen lihassa on 22,20 % munanvalkuaisainetta (lihaksia muodostavia typpiyhdistyksiä), raawaan lihassa sitä vastoin 21,96 %.

Hewosen lihan kiinteistä osista on saatu vieläpä 15 % typpeä, raawaan lihasta ainwaastaan 13,50 % *). Lihaliemi hewosen lihasta on

*) Numerot ovat otetut S. Beringer'in „Pferdesfleisch als Nahrungsmittel“.

erittäin ravitsevaa. Se sisältää kahta kertaa enemmän liuvennettuja typpiaineita kuin soppa, joka on keitetty samasta määrästä raavaan lihaa.

Se suuriarvoinen ominaisuus on hevosen lihalla, että se säilyy paljoa kauvemmin kuin raavaanliha, sekä raakana että keitetynä.

Mutta ennen kaikkea muita sen hyviä ominaisuuksia minun täytyy huomauttaa, että se on terveintä lihaa, jota saatetaan tarjota. Trikinen ja taikka muuta samanlaisista sotua ei siinä koskaan ole, tuberkuleita warhin harvoin. Kun saattaa olla huvittavaa, niin esittelen muutamia tietoja Berlinin Maistraatin hallintokertomuksesta vuosilta 1890—91. Siinä mainitaan, että sanottuna aikana teurastettiin 124,593 kappaletta raawaseläimiä, ja näistä oli 14,793 eli noin 12 % saanut tuberkuleita. Hevosten pääteurastuslaitoksessa teurastettiin samalla ajalla 8,471 hevosta, joista ei yhdelläkään ollut tuberkuleita.

Saman virallisen tilaston mukaan koko Preussissa teurastettiin äsken mainitulla ajalla 183:ssa julkisessa teurastuslaitoksessa 483,721 raawaseläintä. Näistä oli 30,118 eli 1 joka 16:sta saanut tuberkuleita. Jotawastoin 431 hevosteurastuslaitoksessa tapettiin 53,281 he-

wosta, ja näistä oli 40 saanut tuberkuleita, siis 1 joka 1,332:sta.

Kun on otaksuttava, että olot meillä ovat jotenkin samanlaiset, niin täten minun lausuntoni käy toteen, että hevosen liha on terveintä lihaa, jota voimme nautita.

Taloudellinen tappio, jonka maamme joutuu kärsimään sanotun ennakolluulon kautta on suuri. Meidän maassamme on noin 300,000 *) hevosta. Jos otaksomme hevosen keski-ijän olevan 15 vuotta, niin kuolee siis vuosittain noin 20,000 hevosta. Jos lasemme keskimääräisen lihanpainon olevan 200 kiloa, niin huomaamme että 4,000,000 kiloa lihaa joka vuosi katoetaan maahan. Jos lasketaan myymähinnaksi 50 penniä kilolta, niin tappio on 2,000,000 mk. vuosittain.

Professori E. Voit'in mukaan täysikasvanut henkilö tarvitsee jokapäiväiseksi ravinnokseen 230 gr. lihaa, siihen lufien 18 gr. luuta ja 21 gr. rasvaa. Tämän laskun mukaan siis ainakin 44,000 ihmistä saisi voimakasta ravintoa koko vuodeksi siitä, mikä nyt menee hukkaan.

Kuinka tärkeätä siis olisi saada hevosen

*) Tilastollisten keskuustoimiston tietojen mukaan oli maassamme vuonna 1896 hevosia 302,565.

liha yleiseen käytäntöön käy jo selville näistä esitellyistä luvuista, mutta minä tahdon vielä viitata yhteen seikkaan, nimittäin kuinka ääretömän suuren kansallistaloudellisen voiton maamme sai äskén osoitetun uudistuksen kautta, kun nimittäin sen kautta hevostemme arvo nousi ja ne tulisivat samalla paremmiksi. Nykyään meillä on ijällisellä hevosella ainoastaan nahan arvo, siis noin 10 mk. Ranskassa esim. hevoslahtari maksaa 80 ja 200 fr:n välillä eläimestä. Mainituksa maassa nykyään yleinen hevoslihan kauppa on korottanut hevosen keskihinnan 100:aan fr:iin, joka koko Ranskassa löytyvästä hevosrodusta tekee noin 400,000,000 fr:n suuruisen pääoman.

Parisissa on huomattu, että hevoset, siitä alkain kuin hevoslihan käytäntö on tullut yleiseksi, ovat vuosi vuodelta tulleet paremmiksi. Ikäfuluja, rampoja ja ontuvia hevosia nähdään enään harvoin, ennen hyvin tunnettu ja surfuttu parislainen wosikkahewonen on nykyään jäänyt tarinain joukkoon.

Warman todistuksen hevosrodun parannuksesta saamme muutamien punnitusmekkoitten tuloksista, jotka ovat tarvoitetut koettelemaan, kuinka paljon lihaa yhdestä hevosesta saa.

Buonna 1866 oli keskipaino 190 kiloa, vuonna 1881 se oli 225 kiloa.

Ennen myöskään saa unohtaa, että paljoa suurempi työvoima tuli maalle hyväksi, jos käytettäisiin ainoastaan voimakkaita, terveitä hevosia. Tämälään voitto ei olisi paljoa pienempi sitä pääomavoittoa, jonka äskettäin mainitsin.

Meikäläinen hevosten kasvatuskin saisi suurta hyötyä hevosen käyttämisestä teuraseläimeksi. Kun hevosen omistaja näki, että warja on heikko taikka ei warjin virheetön, niin ei hän suinkaan ottaisi waiwafseen eikä kustantafseen sen kasvatusa, jos hän muulla tavalla, ilman taloudellista tappiota, saisi sen kaupaksi. Hän kasvattaisi siinä tapauksessa ainoastaan virheetömiä, voimakkaita hevosia, muut hevoslahtari saisi ostaa.

Mitä suuria wahingoita mainittu ennakko-luulo tuottaa maallemme monissa suhteissa, käy kaikesta näistä esittelystäni selville. Meilläkin tuli asia sellaiseksi, että hevosen omistaja, heti kun hevosen työkyky olisi vähentynyt, taikka kun se olisi saanut jonkun wian, laikkaisi sitä käyttämästä ja kiusaamasta sekä myisi sen hevoslahtarille, ja näin tuottaisimme maallemme suu-

ren hyödyn, samalla kuin poistaisimme tämän perusteettoman ennakoluulon. Myöskin pääsisimme näkemästä näitä kurnia, ikäkuluja hevosia, jotka nykyään valitettavasti kyllä ovat liiankin usein kohtaavia ilmiöitä.

Minä sanoin „perusteettoman ennakoluulon“, ja siinä suhteessa jokaisen ajattelevan ihmisen pitäisi myöntää olevani oikeassa. Et kukaan voine vastata kysymykseen „mitä sinulla on hevosen lihaa vastaan?“

Kuten yleisesti tunnettu hevonen on erittäin puhdas eläin ja ruokaansa nähden nirsin kaista kotieläimistämme. Sitä ruokitaan terveellisellä rehulla, puhtaalla vedellä ja ennemmin se kuoli nälkään kuin söi niitä joksia, joita esimerkiksi sikamme syövä. Hevosen lihan maku on niin raavaan lihan kaltaista, ettei kukaan — hyvältä mielikuvituksesta — saata huomata mitään eroitusta.

Amerikassa hevosen lihaa syödään yleisesti. Englannissa, Ranskassa, Saksassa, Venäjällä y. m. maisa sen käyttäminen lisääntyy joka päivä. Tukholmassa on hevosteurastuslaitoksia, jotka työskentelevät hyvällä menestyksellä. Ainoastaan meillä ei minun tietääkseni ole mitään vakavampaa koetta tehty käytännössä taistella

tässä ferrottua ennakoluuloa vastaan. *) Oli jo aika ryhtyä johonkin toimeen, waikka vähemäsäkin määrässä. Etenkin olisi sellaisissa seuduissa, joissa asuu suurempi määrä työväkeä, perustettava hevosteurastuslaitoksia. Waikkei se alussa tulisikaan erittäin loistavaksi asioimiseksi, niin olen siitä warma, että löytyy monia maan etuja harrastavia henkilöitä, jotka siitä huomautettuina, mitä etuja tämän ennakoluulon poistaminen tuottaa, mielellään asettuivat tällaisen puuhun etupäähän.

* * *

Omituista kyllä me voimme johtaa tämän perusteettoman hevoslihaa inhoamisen vanhasta katoollilaisen kirkon julistamasta kiellosta. Estääkseen äskettäntyneitä epäjumalain palvelijoita lankeemasta entiseen pakanuuteensa, poistettiin ja kiellettiin kaikki, mikä saattoi muistuttaa heitä entisistä jumalistaan. Eläinuhreja rangaittiin ankarasti. Juhlallisten uhriateriain ohessa

*) Minäkin Etelä-Suomessa hevosen lihaa käyte-
tään jo yleisesti monissa herraskartanoissa. Raupun-
geissa se palvataan erittäin hyvän makuiseksi.

walmistettiin ja nautittiin uhrattujen eläinten liha. Etenkin pidettiin hevosien lihaa, joka oli pyhin uhrieläimistä, suurena herkkuna. Sentähden määrättiin ei ainoastaan hevosuhrista, vaan myöskin yleensä sen lihan syömisestä kova rangaistus. Saarnaajat alkoivat myöskin, poistaakseen hekin puolestaan tätä vanhaa tapaa, lewittää hujuja hevosien lihan epäterweellisyydestä, saastaisuudesta y. m. Synthi ankara taistelu, ennenkuin tätä kirkon kieltoa toteltiin. Wuosifatoja kului, ennenkuin mielihalu hevoslihaan poistettiin, mutta wähitellen munkkien lewittämät walheet waikuttivat ja synnyttivät inhoa tähän, sitä ennen niin suosittuun rawintoaineeseen. Wahinko, jonka tämä tuhat vuotta sitten alkanut ennakoluulo on tuottanut meidän maallemme ja kansallemme, on ääretön. Mahdoton on laskea sitä kansallistaloudellista wahinkoa, joka täten on synthynt hevosrodun alemman arwon, wähentyneen työkywyn ja huonontuneen hoidon kautta.

Inhimilliseltä näkökannalta taasen täytyy waikeasti walittaa, että, kun miljoonat ihmiset eläwät köyhyydessä perunoilla ja muilla arwottomammilla aineilla, joutottain woimallista rawintoainetta kairwetaan maahan.

Kovimmin tämä järjettömin ennakoliulo, mikä löytyy, kumminkin kohtaa hevosparkaa itseä.

Raikkien laupiaitten ihmisten welvollisuus on koettaa lieventää hevosen surullista tilaa, tämän, joka syystä on saanut nimekseen „työn martthyri“.

Raikki muut meidän kotieläimistämme, jotka alkavat kitua, vapautetaan äffinäisen kuoleman kautta waiwoistaan, ainoastaan hevosta, tätä jaloa ja hyödyllistä eläintä, kidutetaan wiimeiseen hengenwetoon asti. Jota heikommasi sellainen raukka tulee, jota enemmän sitä waiwaa luuvalo, huonosti parannetut wieläpä arvoimet haawat, jota enemmän se olisi sääliwäisen kohtelun tarpeessa, sitä vähemmin sitä hoidetaan, suodaan tuskin lepoa ja ruokaa, suojaa pakkasessa ja kuumuudessa.

Mikä tuska ilmenee noissa wäsyneissä, surullisissa filmissä, kun sellainen eläinparha alitusten lyöntien ahdistamana wetää raskasta kuormaansa, eikä se tahdo itse voida pysyä seisomassa kankeilla, wapijeweilla jaloillaan!

Koettakaamme Raikki kullekin tarjolla olewilla keinoilla parantaa hevosen warsin walitettavaa tilaa ja poistaa tuota epäinhimillistä tapaa antaa sen wähitellen kuolla!

Mäntän Paperitehdas

valmistaa

käsin tehtyjä ensi- ja toislajisia pusseja
rautapaperista,

Kirjeenkuoria

sekä

Kääre-, Pullo-, Paino-, Toaletti-
ja Afissipaperia.

Hintaluetteloja ynnä näytteitä pyynnöstä ilmaiseksi ja postivapaasti.

Luonnonruskeaa paperia myydään Suomessa ja Venäjällä ainoastaan Suomen Paperiyhdistyksen kautta Helsingissä.

Osote

S. A. Serlachius

Vilppula & Mänttä.